

Bolgarija in Turčija sklenili pogodbo!

Grčija bo morda apelirala za mir

ANGLIJA GROZI JAPONSKI

SOFIJA, BOLGARIJA, 18. febr.—Bolgarija in Turčija sta sklenili naznaniti sklenitev nenapadnega pakta, kar pomeni, da je Grčija ostala na cedilu in da bo morala morda apelirati za mir s Italijo. V obratnem slučaju, če bo vztrajala v borbi, se lahko izpostavi nevarnosti Bolgarije. Skupna bolgarsko-turška deklaracija naglašja, da je bil nenapadni pakt sklenjen brez predhodnih in da se bosta obe, Bolgarija in Turčija, držali dogovorov s drugimi državami. Kljub tej deklaraciji pomoč Grčiji, s katero je Turčija sklenila pakt vzajemne pomoči, ni izključena.

Sklenitev nenapadnega pakta med Bolgarijo in Turčijo je znamenje, da vpliv nacije Nemčije na Balkanu narašča. Neko poročilo pravi, da bosta slično pogodbo podpisali Bolgarija in Jugoslavija. Nekateri namenjajo, da bosta pogodbi v južni Evropi v prihodnjih dneh.

London, 17. febr.—Po naznanilu, da so bile položene mine v vodah pri Singaporu, največji angleški pomorski bazi na Daljnem vzhodu, je bila Japonska povzeta, da bo odrezana od zunanje trgovine, če bo storila kakršnekoli korak proti Veliki Britaniji na Pacifiku. Japonska je zavezana s Nemčijo in Italijo z vojaškim paktom.

Svarilo je objavil londonski list Times. "Japonska ne more pričakovati, da bo Anglija vodila trgovino z njo na podlagi sedanjih pogojev, če nas bo jutri zahrbno napadla," piše ta list. "Japonska je bila deležna ogromnih koristi od svojega zgodovinskega konflikta z Rusijo, ki so njene bojne ladje invadirale luko v Vladivostoku brez vojne napovedi in napadle rusko bojno mornarico. Rusija ni pozabila tega udara in mi ga tudi ne bomo pozabili."

Kairo, Egipt, 17. febr.—Močna angleška armada je zbrana pri Kerenu, italijanska Eritreja. Fašistična posadka tamkaj je obkrožena in se ne bo mogla izmuzniti iz pasti. Padec Kerena se pričakuje vsak čas, nakar bodo angleške čete pričele prodirati naprej proti Massauju, pristaniščnemu mestu ob Rdečem morju, in Asmari, glavnemu mestu Eritreje.

Poveljstvo južnoafriške armade poroča o okupaciji Chisimaiole, luke ob Indijskem morju, italijanska Somalija. Ves južnoafriški del te italijanske kolonije je v angleških rokah. Fašistične čete so bile razpršene in Angličani so okupirali ozemlje v obsegu 10.000 kvadratnih milj.

Bitoli, Jugoslavija, 17. febr.—Sem dospela vest pravi, da so Grki prodirali šest milj daleč po bitkah s Italijani severno od Klisur mesta v centralni Albaniji. Tepeleni, strateško mesto, ki je v italijanskih rokah, je bilo tarča bomb, katere so metali grški in angleški letalci.

Atene, 17. febr.—Grki so v zadnjih treh dneh ujeli čez 3000 italijanskih vojakov v bitkah na albanskih frontah, pravi uradni komunikator. Med ujetniki je več vojaških lastnikov.

Na razdalni albanski fronti se grška ofenziva nadaljuje kljub težnjam voharjem. Grki prodirajo naprej na vsej fronti med Tepelenjem in Jadranskim morjem. Grki in angleška letala so metala bombe na italijanske koncentracije na italijanski strani Tepelenja, na

Fordovo stališče o vojni

Borba naj se nadaljuje do izčrpanja

Domače vesti

Umor rojaka v Chicago
Chicago.—V nedeljo, dne 16. t. m., je prišlo v gostilni Silver Inn, 2014 Blue Island ave., do prepira in streljanja, med katerim je rojak Jos. Sluga, star 29 let, obležal smrtno ranjen in nekaj ur kasneje je umrl v bolnišnici. Ranjeni so bili še trije moški, menda Čehi. Ves kraval se je vršil med tujci, ki so prišli v gostilno, katere lastnik je Jos. M. Sluga, sorodnik ubitega fanti. Kot poročajo, ni bil mladi Sluga udeležen v sporu in dobil je smrtonosno kroglo po nedolžnem. Policija je aretirala 13 moških, med katerimi sta bila tudi lastnik gostilne Jos. M. Sluga in njegov bartender.

Milwaukeeke vesti
Milwaukee.—Poroke: Harold Breier in Eleanor Klančnik, Rudolf A. Uršič in Anne Flath, Louis Quarino in Helena Belič, John Skerbiš in Rose J. Špehar, Albert Ramšak in Lenora Kessler ter Mihael Fabič ml. in Sylva Kotecki.—V Sheboyganu sta vzela poročno licenco Jos. Pirc in Roma Maas.

Novice iz Montane
Butte, Mont.—Pred dnevi je tu umrl Frank Korn, star 60 let in doma od Iga nad Ljubljano. V Ameriki je bil 54 let in tu zapušča ženo, dva sinova in brata.—Dalje je tu umrla Alojzija Sinkovec, roj. Turk, stara 72 let in doma iz Ratja pri Hinjah. V Ameriki je bila 50 let in tu zapušča sina in dva nečaka.—Nadalje je tu umrla Mary Gregorič, stara 67 let in doma iz Lopotice pri Hinjah, po domače Jarcova Mica. V Ameriki je bila 47 let in tu zapušča sina in tri hčere.

Nov grob v Wyomingu
Hudson, Wyo.—Dne 12. febr. je v bolnišnici v Landerju umrl Jakob Homec, star 54 let in rojen v Dolenji Dobravi pri Poljanah nad Škofjo Loko. Pred kratkim je bil operiran v kliniki Mayo v Minnesoti, toda brez uspeha. Bil je član društva 183 SNPJ in tu zapušča ženo, pet sinov in šest hčera; dalje zapušča tri brate, enega v Rock Spring-su, drugega v Detroitu, Mich., in tretjega v Clevelandu. Bil je tudi član ABZ in rudarske unije UMWA.

Veliki viharji na Portugalskem

Lizbona, Portugalska, 17. febr.—Petindvajset oseb je včeraj utonilo, ko je silen vihar prekuca ladjbo, ki se je nahajala na reki Tagus. Devet oseb je bilo ubitih v Lizboni in okolici ter čez 150 ranjenih v teku viharja. Povzročena škoda znaša več stotisoč dolarjev.

Valono, glavno italijansko pomorsko bazo v Albaniji ob Jadranskem morju, Elbasan in Tiranu, glavno albansko mesto.
Rim, 17. febr.—Italija je ustavila tovarni promet na železnih in južnih krajih. Prometni minister je izjavil, da obstoječa situacija zahteva omejitve tovarnega prometa. Prizadete so železnice, ki vodijo iz Neaplja v Taranto, pomorsko bazo, Foggio, Brindisi, Bari in Leccejo.

Vrhovno poveljstvo je naznanilo, da je bilo več angleških padalcev, ki so se spustili na tla nekje v južni Italiji z namenom, da razbijejo komunikacijske zveze in vodovodno omrežje, ujetih. To je objavilo tudi uradni komunikator, v katerem pravi, da je bilo 144 ljudi ubitih in 272 ranjenih, ko so angleške bojne ladje bombardirale Genovo, važno italijansko pristanišče na mestu.

JUGOSLAVIJE PRETI NOBENA NEVARNOST?

Premier in zunanji minister konferirala z regentom

KOMENTAR TUR-SKE VLADE

Belgrad, 17. febr.—Minister brez portfelja Kulovec je izjavil, da je konferenca med premijerjem Cvetkovićem, zunanjim ministrom Cincar-Markovićem in Hitlerjem zasigurala bodočnost Jugoslaviji. Njegova izjava je bila prvi uradni komentar o poteku konference med jugoslovanskimi državni-koma in nemškim diktatorjem, ki se je vršila zadnji teden v Berchtesgaden, Bavarska.

"Jugoslovanska vlada je storila vse potrebno za vzdržitev miru," je dejal Kulovec. "V tem smislu ne delata tudi naprej. Mi moramo doprinesati žrtve, toda vse žrtve polagamo na oltar miru, ki ga hočemo ohraniti za vsako ceno."

Regent Pavle je bil informiran o poteku konference s Hitlerjem, ko sta se Cvetković in Cincar-Marković vrnila v Belgrad. Razgovor je trajal več ur, toda kar sta mu državnika povedala, je še uradna tajnost. Iz drugih virov se doznava, da je Hitler zahteval popolno ekonomsko in politično kooperacijo med Jugoslavijo in ošišcem Rim-Berlin. Možnost je, da bo Jugoslavija pomagala Hitlerju pri izvedbi njegovih načrtov na Balkanu.

Darlan spet obišče Lavalu v Parizu

Vichy, Francija, 17. febr.—Politični krogi pravijo, da bo admiral Jean Darlan, podpredsednik vlade in zunanji minister, ponovno odpotoval v Pariz in tam konferiral z Lavalom, svojim prednikom v Petainovi vladi. Možno je, da bo Laval ponovno povabljen, naj postane član kabineta.

Amerika beleži porast števila rojstev

Washington, D. C., 17. febr.—Cenzusni biro poroča, da je bilo 2,350,000 otrok rojenih v preteklem letu, okrog 100,000 več nego l. 1939. Na vsakih tisoč prebivalcev se je rodilo 18 otrok.

Rusija povečala produkcijo

Industrijalizacija
sovjetske države

Moakva, 17. febr.—Tajnik osrednjega odbora komunistične stranke Malenkov je v uradnem poročilu omenil velikanski napredek v industrijah in transportaciji. Poročilo je predložil konferenci stranke.

Malenkov je dejal, da je sovjetska Rusija rešila svoj največji problem, ki je bilo vprašanje zalaganja prebivalstva z žitom in porast industrijske produkcije. Vrednost lani proizvedenega blaga je znašala 137,500,000,000 rubljev. L. 1939 je znašala 123,915,000,000 rubljev, l. 1938 pa 106,834,000,000 rubljev.

"Povečanje industrijske produkcije in razpečevanje blaga je garancija bodoče porasti, utrditve gospodarstva in obrambne kapacitete Sovjetske unije," je rekel Malenkov. "Naša armada je zdaj opremljena z najmodernejšim orožjem. Industrijalizacija Sovjetske unije je postala zakon socialističnega razvoja. Mi moramo storiti vse, da ta ne postane privesek kapitalističnega gospodarstva. Vse nam mora biti na razpolago, ker to uči in zahteva Stalin."

32% nabornikov nesposobnih za službo

Chicago, 17. febr.—Polkovnik Leonard G. Rowntree, načelnik zdravniške divizije nabornega sistema, je v svojem govoru pred člani Narodne konference zdravstvene službe izjavil, da 32% onih, ki so bili zdravniško preiskani kot naborniki, je bilo zavrženih zaradi telesnih in mentalnih hlab. Število zavržen-cev je večje nego je bilo v prvi svetovni vojni, ko je bila Amerika v konflikt na strani zavez-nikov.

Amerika beleži porast števila rojstev

Washington, D. C., 17. febr.—Cenzusni biro poroča, da je bilo 2,350,000 otrok rojenih v preteklem letu, okrog 100,000 več nego l. 1939. Na vsakih tisoč prebivalcev se je rodilo 18 otrok.

Preiskava stavk v obrambnih industrijah

Kongresni odsek odredil zaslišanje

Unionisti obsodili Rooseveltov načrt

Katoliški profesor udaril po predsedniku

South Bend, Ind., 17. febr.—Okrog 1500 članov unij CIO iz okrajev St. Joseph, La Porte in Elkhart se je sestalo na shodu v tem mestu in sprejelo resolucijo proti zapletu Amerike v evropsko vojno. Ta vsebuje tudi ostro obsodbo Rooseveltovega načrta za pomoč Veliki Britaniji. Na shodu je govoril rev. John A. O'Brien, profesor na katoliški univerzi Notre Dame.

Unionisti niso samo obsodili Rooseveltovega načrta, temveč so tudi zahtevali, da senat zavže vsa nadomestila, ki bi razveljavila nevtralnostni zakon ali pa Johnsonovo postavo, ki prepoveduje dajanje kreditov državam, ki ne plačujejo obveznosti na svoje dolge v Ameriki. Resolucija pravi, da Rooseveltova administracija pod pretezo narodne obrambe ogroža življenjski standard, obstoj delavskih unij, demokratičnih ustanov in da je pognala to deželo na rob vojne.

"Father" O'Brien je opozoril svoje poslušalce, da bo delavski sloj nosil vse breme, če bo Rooseveltov načrt sprejet in se bo Amerika zapletla v vojno. Vse socialne in delavske pridobitve, izvajane v zadnjem desetletju, bodo uničene. O'Brien, ki se je nedavno vrnil v Ameriko iz Evrope, kjer se je mudil eno leto, je dejal, da je govoril z Arthurjem Greenwoodom, angleškim delavskim voditeljem, ki je povedal, da nima nobenih iluzij, da bo ta vojna pomagala delavskemu razredu. Citiral je tudi Greenwoodovo izjavo, "da bo ta vojna, če bo šla do izčrpanja, prinesla revščino, kakršne britski imperij še ni videl. Na koncu poti vsega trpljenja in do-prinešenih žrtve bomo dobili avtoritativni režim desnice ali pa levice."

Profesor je v svojem govoru naglašal, "da delavske unije so mogoče le v demokraciji. Te pojasnjuje, zakaj delavci grme proti načrtom, ki vodijo v militaristično diktaturo in potiskajo Ameriko v vojno."

Chicago, 17. febr.—Na konferenci reprezentantov unij ADF in CIO v hotelu Morrisonu je bila sprejeta resolucija z obsodbo Rooseveltovega načrta. Konferenci je predsedoval Grant Oakes, predsednik unije Farm Equipment Workers CIO. Na tej je bilo sprejetih več drugih resolucij proti zakonskim načrtom, predloženih v kongresu, ki ogražajo pravico do stavk in predvidevajo vladno kontrolo delavskih organizacij. Reprezentantje so tudi protestirali proti aretaciji Harryja Bridgesa, voditelja unij CIO na zapadu, proti kateremu je justični departament odredil deportacijsko postopanje. Bridges ni ameriški državljan.

Japonske priprave za novo ofenzivo
Cungking, Kitajska, 17. febr.—Uradna kitajska časopisna agencija pravi, da je dobila poročila iz zanesljivih virov, da je šest japonskih vojaških divizij zbranih v Kantonu, Hainanskim otokih in francoski Indokini. Ta oborožena sila se pripravlja na novo ofenzivo in prodiranje pro-

Chicago, 17. febr.—Nadaljnja "neodvisna" unija pri International Harvester Co. se je izrekla za vstop v Ameriško delavsko federacijo. Ta je Employees' Mutual Assn., ki trdi, da ima 5000 članov med 7000 delavci, ki so uposleni v tovarni te kompanije na 2600 So. Western ave. Prej je "neodvisna" unija v West Pullmanu naznanila svoj vstop v federacijo.

Unija Farm Equipment Workers CIO vodi stavko proti International Harvester Co., v kateri je zavojevanih okrog 6500 delavcev. V konflikt je posegel David T. Roadley, član spravne biroja federalnega delavskega departmeta. On je naznanil, da se bo danes vršila konferenca med uradniki kompanije in reprezentanti unije CIO glede končanja stavke.

U jugu. Stiri padaljnje divizije so koncentrirane na Formozo, kar pomeni, da japonska oborožena sila se pripravlja na novo ofenzivo in prodiranje pro-

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravna društva (inven. Chicago) in Kanada
\$6.00 na leto, \$2.00 za pol leta, \$1.00 za četrt leta; za Chicago
in Kanada \$7.50 na leto, \$2.50 za pol leta, \$1.25 za četrt leta; za
Evropo \$8.00 na leto, \$2.66 za pol leta, \$1.33 za četrt leta.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Europe \$7.50 per year,
Europe countries \$8.00 per year.

Čena oglasa po dogovoru. Subskribent dopolni in naročnik
glasilo se ne vrača. Subskribent literarne vrednosti (knjige, po-
veti, drame, pesni itd.) se vrača pošiljalca le v obliki, če
je priložilo pošiljalo.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of contribu-
tions and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vas, kar ima oti s letom

PROSVETA

2827-49 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavo na primer (February 28, 1941), poleg vsega
imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla na-
ročnina. Posvetite jo pravčasno, da se vam list ne ustavi.

Glasovi iz nasebina

Se strinja stoodstotno

Johnstown, Pa.—Ko sem se pred približno pol letom izrazil v Prosveti, da se strinjam z urednikom Prosvete 100% glede evropske vojne in zalaganja Anglije z vojnimi materialom, sem bil iz Clevelanda "zafrknjen", češ da je takih ljudi najbolj vesel Hitler. Kljub temu ponovno zapišem, da se strinjam stoodstotno z urednikom Prosvete br. Molkom, ki skuša v svojih člankih dopovedati nekaterim trmastim buticam, ki se prištevajo k naprednim, da so v zmoti, ker so proti temu, da bi Amerika materialno podpirala Anglijo.

Ameriškim kapitalistom ni tako zameriti, če so proti temu, ker se boje zmage angleškega delavstva. Imeli biraje Hitlerjevo zmago. Ta bi jim potem pomagala uničiti delavske unije, s katerimi se nikakor ne morejo sprijazniti. Neodpustljivo pa je to postopanje osebam kot je Norman Thomas, vodja ameriških socialistov, in vsem, ki smatrajo njega kot nekakšnega socialističnega papeža.

Eden teh bo med nami Slovenec pomožni urednik Prosvete Anton Garden, ki se je v svojem članku v Prosveti z dne 2. febr. spozabil tako daleč, da očita br. Molku, da Prosveta vodi vojno propagando. Vsi čitatelji Prosvete dobro vemo, da to ni resnica. Br. Garden se sklicuje, da ima pravico do pisanja. Gotovo! Toda drža se naj resnice. Ni pošteno, ko piše svoje članke v takem tonu, kot da bi bilo pred kongresom vprašanje napovedi vojne; v resnici gre le za vprašanje pomoči Angliji. Zakaj ne zaupa Rooseveltu, da bo držal deželo proč od vojne, kar je že večkrat obljubil?

Br. Garden pravi, da še nimamo avtoritetnega sklepa od članstva ali konvencije, ki bi mu bral planje v Prosveti. Prepričan sem, ako do kaj takega pride, da bo 95% članov in čitateljev stalo za glavnim urednikom Prosvete br. Molkom. Nasprotno bodo prizadeti povedali, da so že sili zabavljanja br. Gardna proti vladnim ukrepom, pa bili dobri ali slabi. Posebno se pa nam čitateljem gnusi neprestano očitane predsedniku Rooseveltu, da nas potiska v vojno, da bo postal diktator in druge neslanosti, ki jih papagajsko ponavlja Garden za onimi, ki mrze predsednika zato, ker je pokazal naklonjenost do delavcev.

John Langerholc, 82.

Nekoliko odgovora

Chicago.—Ko me je br. John Langerholc zadnje jeseni potisnil med "petokolonce", sem se smejal. Mislim sem si: Naj imajo napeti ljudje svoje veselje tudi z metanjem primkov, ker jim bo mogoče odleglo. Priznam pa, da mi je zadnje čase to pričelo presedati — kar je preveč, je preveč! — vendar pa sem se pri urejevanju gornjega Langerholcovega dopisa zopet potihno nasmejal od radosti. Johna namreč spoštujem, čeprav sva glede spornega vprašanja vsak na svoji strani plota. On v svojem naivnem idealizmu smatra, da je v pravem, jaz sem pa tudi skoro prepričan, da bo še lahko doživel veliko razočaranje.

Zanimivo je to, kot je razvidno iz Langerholcovega dopisa,

da on smatra vse belo na svoji strani in vse črno na drugi (moji) strani. Vso situacijo zelo poenostavlja: vsi angelji so na Rooseveltovi strani, vsi grešniki in sovražniki delavstva pa proti njegovi zunanji politiki, ki je bistveno vojna politika.

Če bi bila realna slika res tako enostavna, potem bi moral biti biblijski in klanovski jug skoraj solidno proti Rooseveltovi zunanji politiki. Resnica je, da ima Roosevelt največjo zaslonbo na burbonskem in antidelavskem jugu, kot je razvidno iz Gallup Polla. Proti sebi bi moral imeti tudi Morganove interese, Rockefellerjevo National City Banko in neštete druge protinewdealske kapitaliste, ne samo Forda, Weirja in Chicago Tribune.

Če bi držala Langerholcova enostavna analiza, oziroma zaključek, bi moral Roosevelt imeti proti sebi tudi Franka Knox, izdajatelja Chicago Daily Newsa, ki je leta 1933 prvi prišel k sebi med burbonci in konservativci in prvi prišel napadati "new deal" od A do Z, najbolj pa Wagnerjev delavski zakon. Prav ta njegova kritika "new deala" mu je prinesla republikansko podpredsedniško nominacijo 1. 1936. In kje je danes Frank Knox? V Rooseveltovi kabineti? Kot mornariški tajnik, ker je pred par leti pričel ognjevito podpirati Rooseveltovo zunanjo politiko. Njegov (in Morganovih interesov) list pa kar gor in komaj čaka oborožene intervencije Amerike v Evropi in Aziji.

Rečem to, kdor hoče koga kritizirati ali zagovarjati in se proglasiti "nezmotljivca", naj bo vsaj nekoliko objektivni. Ni slabšega za posameznika ali deželo kot alepa propaganda kakršne koli vrste. In kdor je zaslepljen, tudi ne more ločiti in razčleniti vojne propagande, ki se danes v Ameriki v tako veliki meri skriva za materialno podporo Angliji.—Toda o tem drugič.

Druga Langerholcova dobra ali slaba lastnost je njegova asumpcija, ki mu narekuje, da govori v imenu vseh članov in čitateljev, vsaj pa v imenu—95%. In tudi če ima veliko večino na svoji strani, kar pa dvomim, to še ne pomeni, da je večina vedno v pravem. Kdor brska po zgodovini, če se ne uči iz lastnih izkušenj, bo videl, da je večina čestokrat v zmoti—večkrat kot manjšina.

Tretja Langerholcova dobra ali slaba stran je, ker očeta nekateri — tako tudi mene — ker smatrajo Normana Thomasa kot "nekakšnega socialističnega papeža", med tem ko v drugi sapi od mene zahteva, "zakaj ne zaupam Rooseveltu, da bo držal deželo proč od vojne, kot je že večkrat obljubil." To se pravi, zakaj tudi jaz ne smatram Roosevelta za papeža, kot ga očitvidno smatra on, ker drugače bi ne stavil tega zahtevalnega vprašanja.

Yes, patetično je to, ker je toliko ljudi, ki so pripravljeni slepo drveti za predsednikom. Najbolj žalostno spričevalo pa so tako zvali "intelektualci" v ameriškem "brain-trust", ki so zopet ponoreli kot l. 1917-18—ne vsi, toda večina—in v svojih halucinacijah vidijo fašističnega

hudča le v Evropi, ne pa velike možnosti oziroma skorajšnje gotovosti, da ta dvigne glavo tudi doma, posebno če se dežela zaplete v vojno. Po mojem mnenju je veliko bolj na mestu in potrebno, da se varujemo najprej hudča doma predno smo pripravljeni, da ga gremo izganjati s križarsko vojsko na druge kontinente tisoče milj od ameriškega obrežja.

Končno jaz vprašam br. Langerholca, zakaj on slepo zaupa Rooseveltu, da bo držal deželo proč od vojne? To je bolj važno in tudi bolj zanimivo kakor pa moji dvomi v obljube politikov, pa bili visoki ali nizki.

Anton Garden, 1.

Iz mladih let

Cuddy, Pa.—V Prosveti sem čital dopis br. Lovrenca Kaučiča iz Sygana, ki mi očita, da sem se prenegalil, ker sem vrgele kole dar v peč, namesto da bi študiral pomen slike. Pravi, da njega ta fantek spominja na njegova otroška leta, ko je v starem kraju krave pasel.

Pri čitanju njegovega dopisa sem se tudi jaz spomnil na moja mlada leta, ko sem tudi jaz za živino letal čez drn in strn in imel krvave noge. To je trajalo eno leto, ker oče ni mogel dobiti pastirja (doma nas je bilo šest fantov). Ko nekdo pasem govedo z dvema drugima fantoma, smo napravili ogenj, ker je bilo mrzlo. Pa eden vpraša, kdo ve, kaj je prišlo prvo na svet: jajce ali kokoš? Odgovora nismo mogli najti, nakaž jaz pravim, da bom vprašal "papa", ki je bil dober prijatelj mojega očeta in je večkrat prišel k nam. To sem tudi storil o prvi priliki, toda gospod ni nič rekel.

V šoli je podučeval krščanski nauk dvakrat na teden, ob sredo in soboto od devetih do devnajstih. Bilo je par dni po istem dogodku, ko je učil krščanski nauk in vpraša, katera zapoved je ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe. Jaz ga nisem poslušal in metal papirčke v dekle. Katehet je to opazil, prišel k meni in me s palico tako udaril, da mi je glavo razbil. Položil roko na glavo in vidim, da je vsa krvava. Ko "pop" vidi, kaj je napravil, me je peljal v cerkev in mi izpiral rano z žegnano vodo ter me prosil, naj tega ne povem doma. Dal mi je tudi pol drugo krono. Tako mi je glavo pral teden dni.

Jaz sem mami takoj povedal, oče pa je bil na Ogrskem, kjer je krošnaril vsako zimo. Ko je prišel na poletje domov, mu je mama povedala, da mi je "pop" glavo razbil. Oče je bil jezen, ali bilo je prepozno, da bi ga tožil, jaz pa sem se zaklel, da mu bom plačal.

Minilo je par let. Končno se je ponudila prilika. Bilo mi je 16 let, ko je zbolel naš mlinar. Mama mi pravi, naj ga jaz nadomestim, kar sem storil. Okrog 10. dopoldne — bilo je meseca marca — pride mežnar v mlino in me prosi, če bi gospoda prepeljal prek Kolpe, kamor gre nekoga spovedovat. Zdaj je prišla prilika, sem si mislil. Imeli smo majhen čoln in mežnar pravi gospodu, naj se drži. Prijel se je z obema rokama za stranico, jaz pa stopim na tisto stran. Čoln se je nagnil, in ker je bil gospod precej težak, je smuknil v vodo.

K sreči voda ni bila globoka. Jaz se smejem in mežnar me po barja, zakaj vraga se smejem in naj mi pomagam, da ga izvlečem iz vode. Jaz sem se še bolj smejal. Končno ga potegnem iz vode in duhovnik pravi, da bo nas tožil, ker imamo tako majhen

čoln. Odvrnem mu, naj ne toži, ker ga tudi jaz nisem, ko mi je glavo razbil. Postal je rdeč ko kuhan rak. Prihodnjo nedeljo je potem v cerkvi pridigal, kako ga je Bog rešil smrti. Jaz pa sem si mislil, da Bog pri tem ni imel nobenega opravka, ampak rešila sva ga jaz in mežnar.

Anton Shaffer, 6.

Nekaj za lovce

West Middlesex, Pa.—Obljubil sem čitateljem Prosvete, da bom poročal o lovih in lovski sreči. Da ne ostanem dolžan, evom vam pa poročila.

Pri nas v Pennsilvaniji stane lovsko dovoljenje dva dolarja, toda izkazati se moraš z državljskim papirjem ali kaj sličnega, da ga dobiš. Pred leti tega ni bilo treba in si dovoljenje dobiš, samo da si imel dolar. Lovska dovoljenja največkrat izdajajo meseca avgusta in veljajo za eno leto. Lovci iz drugih držav pa morajo plačati \$15 za dovoljenje, če hočejo jagati v pennsilvanskih šumah. Zame bi bilo to malo preveč. Za omenjeno vsoto bi lahko od farmarja kupil še precej lepega teleta. Toda nekateri se te vsote ne ustrašijo in zato je videti po naših šumah in loviščih mnogo lovcev iz sosednjih držav. Zadnje lovsko sezono sem jih videl celo iz Indiane, Ohijani in Newyorčani so pa že kar domači po naših loviščih.

Ne bom opisoval lova na malo divjačino, ki se prične 1. novembra. Drobnejše se dobi tu in tam. Včasih pa gremo 20 milj ali več daleč, a sreča je ista, par zajčkov se povsod dobi. Kar se tiče medvedov, srnjakov in srn, je pa že treba iti od nas 100 milj daleč, da ti je sreča mila, kar se tudi vselej ne zgodi. Lušno je pa le biti v veseli družbi lovcev, ki imajo med lovom malo odmora in mnoge pogovore in dogovore, v katero smer jo naj mahnejo in ob kateri uri se zopet snidejo.

So lovci, katerim se izplača vzeti dovoljenje. Kar ga še stane, je strelivo. Ko ima polno malho divjačine, tedaj pa hajdi domov, med tem ko se drugi ustavijo tu in tam, da si poplakajo gozdni prah in se spuše v živahne pogovore, kako je ta ali oni doblil na zvit način svoj plen, ali kako je zgrešil cilj.

Ko sem bil še mlad v rojstni domovini med stariimi lovci, je bil opoldne odmor, prigrizek in živahni pogovori in dogovori, da po končanem lovu se zberemo v tej ali oni gostilni. Oh, koliko so si imeli povedati, smeja in krohota pa na koše. Natlačil si je fajfo tobaka in med pogovorom porabil več žveplenk predno ga je prižgal. Tudi pijače ni manjkalo. V taki družbi je pravo lovsko veselje.

Kakor vsako leto, so šli tudi letoš oziroma lani naši fantje in tudi jaz z njimi na lov v emporijske hribe, to je 160 milj daleč. Lov na srne in srnjake se je pričel 2. dec. ob 7. uri zjutraj.

Prvi lovci iz Barbertaina, O., so šli skozi naše mesto že 30. nov. Oglasili so se tudi v našem Slovenskem domu v Sharonu, si potlačili jezo in spet naprej. Bili so Louis Novak, ki tam vodi gostilno, John Faby in Fred Heim. Ti so šli srečo iskati v bližnji Sheffield in 6. dec. so se že srečno vrnili vsak z eno srno. Zopet so se ustavili v našem domu.

Mi smo pa odkurili proti Emporiumu 1. dec. ob 11. dopoldne. Seveda še vsi malo vrtoglavi, ker je bila prejšnji večer v SD veselica in smo se tam zamudili preko polnoči. Bolj kot smo zalivali naša suha grla, več je bilo šundra o lovu. Nikomur se ni domov mudilo. Moj zet Joe Shain je šel na lov s soprogom in sinčkom. Že prej smo se dogovorili, da se bom z njim peljal. Pa mi na veselici reče: "Oče, ura je že preko polnoči. Ob devetih pridem po tebe in glej, da boš v redu." Seveda, seveda, takoj sem v redu, če hočeš," mu odgovorim.

Pa sem imel smolo. Ko sem šel spat, sem mislil, da mi vsi srnjaki posteljo vrtijo. Imel sem krvni pritisk — "high blood pressure" — še večji kot pa Clevelandki Barbič, pa zopet mraz. Imel sem zelo slabo spanje. Zena me kliče: "Ura je osem, glej, da vstaneš in se odpraviš na lov." Skušal sem vstati, pa ni šlo. Postelja se je še zmerom vrtela, da sem jo moral prijeti in se zopet zavalil nazaj. Zena spet pride. "No, kaj še vedno ležiš? Vstani, ura bo devet in Shain bo kmalu tukaj!" "Stara, (Dolge na 3. strani.)

Ob tednu

Anton Garden

NORMAN THOMAS
(Nadaljevanje in konč.)

In ko smo v Thomasovi sobi argumentirali o novi situaciji in strankinem stališču, je Thomas z vsa svojo logiko in daljnovidnostjo zagovarjal svoje stališče. Vprašanje je bilo in je še danes, kako daleč lahko Amerika podpira Anglijo, ne da bi se zapletla v vojno. Slednje je bilo in je še vedno glavno vprašanje, kateremu ni bilo razlike: vsi smo bili proti ameriški vojni. Toda glede prejšnjega dan sprejete resolucije se je pri nekaterih njih podpornikih že pojavil dvom in diskusija se je sukala okrog materialne podpore Angliji in Franciji s strani Amerike. Thomas je izjavil: "Ali ne vidite, da podpiranje Anglije in Francije 'short of war' pomeni, da bo ali alej zmanjkalo korakov in Ameriki se bo s to politiko znašla v vojni, kakor se je l. 1917 lahko tudi proti svoji volji?"

Ali more kdo danes trditi, da Thomas ne ve, kaj je govoril? Ves razvoj ameriške zunanje politike, posebno napram Evropi in Angliji še posebno, potrjuje logičnost Thomasovega argumenta. Zdaj je tudi predsednik Roosevelt več ne govori o "vsej pomoči Angliji 'short of war'." Zadnjih treh besed je že zmanjkalo v besednjaku vseh intervencionistov in zdaj naglašajo le "vso pomoč Angliji in raz Hitlerja za vsako ceno," kar pomeni, da Amerika morala prej ali slej poslati tudi svojo armado v Evropo, če bo hotela Angliji zagotoviti zmago, to je z invazijo kontinenta Brez ameriške armade, najbrže več milijonov mož, evropskega kontinenta ne bo mogoče ovladati; izjema bi bila le tedaj, če bi se Hitlerjev režim tako rekoč sam od sebe, oziroma vsled notranje revolucije zrušil, o čemer pa danes še ni nobenih izglelov.

Eksekutiva je potem faktično ponovno "revidirala" washingtonsko resolucijo s tem, da ni več naglašala opozicije proti materialni podpori Angliji. Ponovno pa je naglasila nekompromisno nasprotstvo ameriške vojni. In od zadnjega poletja je to tudi fundamentalno načelo Thomasa in stranke: poljanje vojne propagande in ukrepov, ki potajo kadi deželo bliže in bliže vojne. Sploh je to tudi fundamentalni namen in načelo stranke ne protivojne resolucije. Faktično je The Call z dne 11. jan. t. l. priobčil editorial, pred obren po akcijskem ali upravnem odboru, katerem je tale značilna izjava: "We are concerned as to what proportion of the American armament production goes to the British masses... but we are profoundly concerned to keep America out of war."

Thomas pravi v zadnji številki "Hamas & Tongs", da se popolnoma strinja s to izjavo. Pravi tudi, ako bi bil v Angliji, da bi bil z orožjem boril proti invaziji, kar pomeni, da je njegov "pacifizem" na primer prav tak kot je moj. Je pa odločno proti sedanjemu ministracijskemu načrtu ("lend-lease bill") in pomoči Angliji iz dveh razlogov: prvi, ker je predsedniku tako moč, da bi faktično lahko kontroliral vse ekonomsko življenje in sredstva dežele in suspendiral vse delavske in druge zakone ("not withstanding any law") pri invanziju tega načrta. Drugič smatra Thomas, da načrt daje predsedniku moč, da deželo lahko potisne v vojno "skozi zadnja vrata." Roosevelt tega najbrže ne želi, toda njegova politika zagotovitve zmage Angliji ne vodi nikamor drugam.

Thomas in tudi stranka nasprotuje ameriškega vstopu v vojno iz sledečih razlogov: 1. Dežela bi postala totalitarna in njena demokracija položena na polico za dolgo dobo — to di po vojni; 2) Amerika bi plačala strašno ceno ne samo v dolarjih, ubitih in pohabljenih marveč tudi v podvajanju ljudstva doma; 3) voditi bi morala najbrže dvojno vojno: v Evropi in v Aziji oziroma na Pacifiku proti Japonski; 4) vojna bi trajala toliko časa, da bi bila uničena vsa Evropa, deloma z lakoto in deloma z razdejavanjem, nakar bi ostal le Stalin, bi skupaj pograbil njene kosti in iz njih skoval napravitel karkoli že; 5) ne glede kdo zmaga Evropi, bo Amerika zrla v obraz enakim problemom v zunanji trgovini, ker bo tudi Anglija prisiljena voditi to trgovino na nacijskega principu izmenjave blaga (z Brazilijo je zamenje dni že sklenila take pogodbe); 6) Ameriki bi lahko veliko več storila za bodočnost civilizacije in razvoj demokracije, če se ne zaplete v vojno.

Thomas se lahko s svojimi "sopotniki" v (Dolge na 3. strani)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 18. februarja 1921)

Domače vesti. V Aliquippi, Pa., je umrla Terezija Habič iz Podzemlja v Beli Krajini članica SNPJ.

Delavske vesti. Protestne stavke proti anglinji in meznim redukcijam se širijo.

Inozemstvo. Katoliški Irce se oborožujejo za novo revolto proti Angliji.

Sovjetska Rusija. Svetovna tekma za trgovino z Rusijo se nadaljuje.

(Dolge iz prve kolone.)

kakšen bluf si izmislijo, kadar Stalin umakne svojo "stražo" popolnoma od Balkana.

Vsi oni, ki še zmerom vidijo v Stalinovi Rusiji "veliko uganko", so pomilovanja vredni.

Mirovni cilji

V najnovejši številki magazine The Living Age čitamo nekaj, kar bi bilo še pred dvema letoma nemogoče. Članek Jean-Charles Harvey iz Kanade iskreno priporoča federativno unijo Združenih držav in Kanade. On sam piše, da bi bil v Kanadi razglašen za izdajalca, če bi bil priporočal kaj takega pred vojno, danes je pa prepričan, da mnogo Kanadčanov misli tako ko on, dasi še molče o tem.

Zadnji teden je znana konservativna ameriška časnikarka Dorothy Thompson v znanem kontroverznem radioprogramu "Town Meeting of the Air" zastopala stališče, naj bi se Združene države in vsi deli Velike Britanije združili v federativni uniji; združenje naj bi najprej prišla v skupni obrambi pred totalitarci in potem naj bi se razvijala polagoma z uvedbo enotne denarne valute, svobodne trgovine, skupnega gospodarstva in svobodnega gibanja prebivalcev sem in tja brez potnih listov.

Istčasno je prišla iz Londona vest, da je angleški poslanec Wedgwood rekel na nekem shodu, da edina pot iz poveljnega kaosa bo federativna združenje Velike Britanije in Združenih držav in ta unija se lahko raztegne na druge demokratske narode, ki se bodo hoteli pridružiti tej federaciji.

Tu imamo tri sugestije iz Kanade, Združenih držav in Anglije za začetek svetovne demokratske federacije, katera naj pride kot rezultat današnje vojne. Vsi vemo, kaj hoče Hitler, ne vemo pa, kaj uradno hoče Anglija, dasi vemo, kaj hoče delavska stranka v Angliji. Želje po-demokratski federaciji Evrope, Anglije in Amerike ter Evrope in Amerike prihajajo na dan bolj in bolj — in brez dvoma bo ta federacija glavni mirovni cilj vseh prizadetih demokratskih ljudstev.

V slučaju Hitlerjeve zmage je združenje Evrope in najbrže sveta pod diktatorjem v Berlinu neizogibna. Amerika bo torej morala izbrati med demokratsko federacijo ali unijo totalitarske diktature.

Stalinova "nevtalnost"

V starokrajnem časopisju, katero ima zadnje mesece več vesti iz Rusije in več člankov o sovjetski politiki kakor na splošno ameriški tisk, čitamo neko pojasnilo glede nevtalnosti Sovjetske unije, katero je bilo posneto iz moskovskih listov. To pojasnilo se glasi, da je Sovjetska unija nevtalna "le izven berlinsko-rimsko-tokijanskega osištca."

To je značilno pojasnilo, ki v žarki luči pojasnjuje zunanjo politiko Stalinovega režima v teku današnje vojne. V luči tega pojasnila — ki ga potrjujejo vsi dogodki od začetka vojne do danes — Stalin zavzema isto stališče, ki ga je zavzemal Mussolini do svojega lanskega vstopa v vojno; to se pravi, da je bil "non-belligerent" ali nebojeven oziroma miroval je z orožjem, drugače je pa na vsej črti podpiral svojega sozdržnika Hitlerja.

Stalin igra vlogo nevtalnosti le napram silam izven osištca, torej v glavnem napram Angliji in Ameriki. V resnici pa ni prav nič nevtalnen, ker ne more biti s stališča svojega velikega sovrštva napram vsaki demokraciji.

Z drugimi besedami je Stalin toliko nevtalnen kolikor je Amerika, katera kljub svoji smešni nevtalnosti na papirju odprto podpira Anglijo, Kitajsko in Grčijo. Stalinova "nevtalnost" je zlasti potrebna napram Združenim državam, katere so še edina velesila, katero lahko dosežejo Stalinove trgovske ladje, ki preko Pacifika in Sibirije dovažajo pšenico, baker in druge nujne potrebščine Hitlerju. Za to veliko luknjo v angleški blokadi se imata Stalin in Hitler zahvaliti — nerazumljivi neodločnosti in popustljivosti vlade Združenih držav, katera do danes še ni zamašila te luknje.

Hrvaški komunisti v Ameriki in njihovi slovenski sopotniki še vedno blufajo one, ki jih hočejo poslušati brez ironičnega nasmeha, da je Stalin očuvl Balkan, zlasti Jugoslavijo vojne. Pred enim letom so blufali, da je "sovjetska straža na Karpatih neprodorna stena med nemško armado in Balkanom," toda pred meseci je ta bluf padel v vodo, ko so Hitlerjeve divizije zasedle Rumunijo. Radovedni smo, (Dolge v zadnji koloni.)

Člani krajevne unije United Retail & Wholesale Employees v New Yorku razpravljajo o stavki. ki jo je unija oklicala v lekarnah Whelan Drug Co.

POLOM

EMILE ZOLA

ROMAN IZ VOJNE L. 1870-71

Preložil VLADIMIR LEVSTIK

(Se nadaljuje.)

Samo sunila je vanje, pa je stala v kabini nato v spalnici. Bila je soba z zelo visokim stropom, odkoder so padali široki zastori iz rdečega žameta in popolnoma zagrinjali veliko posteljo. Nobenega šuma; vladala je ohlapna tišina srečne noči — le mirno, jedva ališno sopenje srednjega, razhlapelega parfuma španskega bezga.

"Gilberta!" je zaklicala Henrijeta tiho. Mlada žena je bila takoj zopet zaspala, in pod medlo lučjo, ki je padala skozi rdeče zastore na oknih, se je videla njena lična okrogla glava, ki je bila zdrknjena z blazin in se je opirala na golo roko, med valovjem čudolepih črnih las.

"Gilberta!" Zganila se je in iztegnila, ne da bi odprla trepalnice. "Da, da, z Bogom... o, prosim vas..." Nato je dvignila glavo in spoznala Henrijeto.

"Ah, ti si... Koliko pa je pravzaprav ura?" Ko je slišala, da je pravkar bilo šest, jo je obšla zadrega, in da jo pokrije, se je pošalila in dejala, da to ni čas, ob kakršnem se prihaja buditi ljudi. Nato, ob prvem vprašanju po njenem soprog, je odgovorila:

"Ni se še vrnili; menim, da pride šele okrog devete... Zakaj bi se tudi vračal tako zgodaj?"

Ko je Henrijeta videla ta smehljaj njene srečne zasplosti, jo je morala siliti:

"Saj ti pravim, da se bijejo v Bazilleu že od zore, in ker se zelo vznemirjam zaradi svoje ga moza..."

"O, draga moja," je vzkliknila Gilberta, "ti nimaš prav! Moj mož je tako previden, da bi bil že zdavnaj tu, če bi bila le najmanjša nevarnost... Dokler ne vidiš njega, si lahko mirna."

Ta pomislek je šel Henrijeti globoko do srca. Zares, Delaherche ni bil tak človek, da bi se brez potrebe nastavljal nevarnosti. Zdal se je vsa pomirila, dvignila je zastore in odprla žaluzije: in soba se je osvetlila s polno, rdečkasto lučjo neba, kjer je sonce pričelo trgati in zlatiti gosto meglo. Eno okno je bilo ostalo napol odprto, zdaj se je slišal grom topov v tej veliki sobi, polni mlačnega zraka, ki je bila pravkar še vsa zaprta in zadušena od vročine.

Gilberta se je bila napol vzravnila; opiraje se s komolcem na blazino, je zrla s svojimi lepimi, praznimi očmi v nebo.

"Torej se bijejo," je zamrmrala.

Srajca ji je bila zdrknjena z rame, da se je razgalila in pokazala pod razpuščenimi pramenji njenih črnih las rožnato, fino polt, dočim je njeno prebujenje razlivalo presunljivo vonjavo ljubezni.

"Bijejo se tako na vse zgodaj! Moj Bog, kako smešna reč, da se bijejo!"

Toda Henrijetini pogledi so se bili pravkar ustavili na dveh vojaških rokavicah, pozabljenih na nočni mizici; in nemogoče ji je bilo prikriti svoje presenečenje. Takrat je Gilberta zažarela kakor ogenj in jo pritegnila na rob postelje z laskavim gibom zadrege. Nato je skril obraz ob njeni rami in dejala:

"Da, saj sem čutila, da veš in da si ga videla... Dragica, nikar me strogo soditi! Star prijatelj je, spominjaš se še, da sem ti v Charleville-u priznala svojo slabost..."

Njen glas je postal še tišji, z ginjenostjo, ki se je mešala z nekakšnim rahlim smehom, je nadaljevala:

"Včeraj, ko sva se zopet videla, me je toliko prosil... Pomislil vendar, to jutro se ima biti, morda ga ubijejo... Ali sem mu mogla odreči?"

In spričo njene ganjene veselosti se je zdelo to poslednje darilo čutnega veselja, ta srečna noč, podeljena na predvečer bitke, nekaj dražestno junaškega. In to je bilo vzrok, da se je vzlic svoji zmedenosti smehljala z usmevom lahkomiselne ptice. Srce ji nikdar ne bi bilo dalo zakleniti vrata, ko so vendar vse okolnosti olajševale sestanek.

"Ali me obsojaš?"

Henrijeta jo je poslušala z veliko resnostjo. Te stvari so jo presenečale, kajti ona jih ni razumela. Nedvomno, ona je bila drugačn. Od jutra že je bilo njeno srce pri možu in bratu, tam doli, kjer so letale krogle. Kdo bi mogel spati tako mirno in se veseliti s tem zaljubljenim obrazom, dočim so ljubljena bitja v nevarnosti?

"Toda tvoj mož, draga moja, in tudi ta fant sam — ali se ti srce ne krči ob misli, da nisi z njima? ... Ali ne veš, da ti ju lahko prinese vsako minuto z razdrobljeno glavo?"

Gilberta je s svojo krasno golo roko živahno odmaknila grdi sliki.

"O moj Bog! Kaj mi pripoveduješ? Ali si hudobna, da mi tako pokvarjaš jutro! ... Ne, ne, o tem ne maram misliti, prežalostno je!"

Zdal se je morala Henrijeta nehoti nasmehniti. Spomnila se je svojega detinstva, kako je Gilbertin oče, ki je bil zaradi svojih ran imenovan za ravnatelja carskega urada v Charleville-u, poslal hčer na neko pristanišče pri Chenepouleux-u, ves v skrbeh, če jo je slišal kajljati, ker je moral vedno misliti na smrt svoje žene, ki jo je bila še čisto mlado pobrala sušica. Deklici je bilo šele devet let, in že je bila polna razposajene koketnosti; igrala je gledališče, vedno je hotela biti kraljica, vse krpe, ki jih je našla, je obešala nase, in shranjevala je srebrni čokoladni papir, da si je delala iz njega zaplestence in krone. Tudi kasneje, ko je z dvajsetimi leti vzela gozdarskega nadzornika Maginota, je ostala ista. Mezieres, stinjen med svojimi zidovi, ji ni ugajal, in tako je stanovala še nadalje v Charleville-u, čigar bogato življenje, polno veselih slavnosti, se ji prilagalo. Ker je bil oče že mrtev, je uživala popolno prostost ob strani udomnega moža, čigar ničevnost ji ni dajala občutiti očitani vest. Hudobnost deželano ji je bila pripisala mnogo ljubimcev; v nebroju uniform, ki jo je obdajal valed znanja s polkovnikom de Vineuilom, pa se je zares izpozabila le s štokim Beaudoinom. Slaba in pokvarjena ni bila, oboževala je le veselje; in zdela se je zelo verjetno, da se je vdala svoji neodoljivi potrebi, biti vesela in lepa; ko si je bila ljubimca.

"To je zelo slabo, da si zopet pričela," je dejala naposled Henrijeta s svojim resnobnim obrazom.

A že ji je Gilberta zaprla usta s svojimi ljubimi, božajočimi gestami:

"Ah, srček, ko pa nisem mogla drugače; in potem — saj je bilo le za enkrat... Ti veš, da bi zdaj rajša umrla, kakor da goljufam svojega novega moža!"

Nobena izmed njih ni zdaj več izpregovorila. Stiskali sta se v ljubečem objemu, vzdlic vsej globoki razliki med njima. Slišali sta druga drugu utripati srce, mogli bi bili razumeti njegovo razno govorico: ta živeča samo svojemu veselju, troseča in deleča se, druga pa vsa zgolj ena edina požrtvovalnost, polna nemega, velikega junaštva krepkih duš. (Dalje prihodnjik.)

nekaj brlečih lučk in izkresati vsaj nekaj isker gotovosti in znanja.

Naš kraj so Slovenci naselili pač že takoj ob svojem prihodu. Navedla jih je k temu pristojnost južnega grajskega pobočja, obilna studencina, ki se tam še danes obilno cedi, in lega na odlični močvirja, ugodna za vodno gospodarstvo. To pa je bila seveda prvotno le ena izmed preprostih vasi ribičev in kmetov, ki so bivali okoli Barja.

Ime Ljubljana se splošneje tu di še ni prijelo naše vasi. Pomenilo je prebivalce kraja Ljuba, neznana beseda Ljub pa je označala brzokone vse sedanje Barje in njegov naseljeni kopni obod. Ali potreba je nanesla, da so se morali vsi Ljubljanec v tem smislu imena organizirati zastran lažje obrambe v svojo posebno župo z županom na čelu. In ko je bilo treba izbrati župno središče, niso mogli najti v svoji sredi nobene ugodnejše lege, kakor je bil vrh grajskega griča nad našo vasjo.

Samostojna višina z odprtim razgledom na vse strani in vodna lega, ker se okoli znojča ovija velik okluj Ljubljane, so napravili iz našega griča za vse čase majhne varnosti visoko cenjeno pribežališče. Zato je čisto gotovo, da so si tudi stari Slovenci uredili tam zgoraj najprej grad v prvotnem pomenu te besede, namreč okop z lesenim plotom.

Ta grad ali ograda prvotno ni bil stalno naseljen, ampak se je le ob nevarnostih spreminjal v vojni tabor ali pribežališče, kamor se je zateklo prebivalstvo župe tudi s svojim premičnim imetjem, zlasti z živino. Tam zgoraj na Gradu si smemo predstavljati, da so vršali tudi poslednji in odločilni boji za obrambo slovenske politične samostojnosti, boji "brez uga zmage", kakor jih opeva Prešeren.

Naj si bo stalno naseljena družba še tako preprosta, vsaka čuti potrebo, da najde svojim članom zbirališče ali kraj sestankov. Obhajanje praznikov, trgovanje, politični in sodni zbori zahtevajo nujno prostora za ljudi, ki se hočejo, oziroma morajo teh prireditve udeleževati. Pri tem iskanju pa ni bilo nič bolj naravnega, kakor da sta bila zbirališče župe, oziroma bivališče in sedež župana izbrana kolikor mogoče blizu tam, kjer je že bilo župno pribežališče. In glejte, pri nas je bila za te namene silno prikladna prav pod župnim gradom ležeča naša vas.

Ko so se potem v 10. stoletju Nemci dokončno vgnezdili med nami za poljične gospodarje ter jih ni bilo mogoče izrinuti vse do l. 1918, jim je pri tem pomagala najuspešnejše sistem utrjenih gradov. Iz staroslovenskega pribežališča je nastal vrh griča zidan grad kot stalno bivališče tuje gospode.

Vse našete izbire, ki so zadele ljubljansko vas, so torej odločile, da je iz prvotne vasi zrastle

Raznašalec telegramov v Londonu sprejema naročila na mestnih ulicah.

tržišče vse župe. Meščanska usmerjenost je začela potiskati naš kraj v ospredje ostalih vasi, s tem pa je bilo vrženo seme za razvoj mestnega, korenito slovenskega življenja, ki mu še danes ne vidimo kraja.

Kakšni pa so bili ti začetki? Ko se je začel živahen trgovinski promet, sta tam v znojču Gradu in z obeh strani ozke ulice že stali dve vrsti preprostih kmečkih hiš. Promet v tej vasi pa je rasel sam od sebe, brez večjih pobud in brez večje pomoči od strani politično mislečega in ukazujočega človeka. Le tako si moramo razlagati, da v najstarejšem, podgrajskem delu Ljubljane prostor javnega trgovanja ni bil drugo ko preprosta ozka pot, ki je ostala med dolgima vrstama hiš v enakomerni širini nezazidana.

Ljubljana je torej po svojih začetkih samorasel kraj, ki ni predvidel, kako in kam se bo razvil ter ni z veliko bodočnostjo niti najmanj računat. Ob tem razvoju pa je ta vas kmalu dobila od ljudstva ime Trg. Grem v Trg, tako so govorili prebivalci vsega Barja, Ljubljane v prvotnem pomenu besede. Tako govori še danes ljudstvo Vipavske ali Ribniške doline, kadar je namenjeno v svoje uradno in gospodarsko središče. In kakor je bila uradna raba tema središčema polagoma natvezla imeni Vipava in Ribnica v skrajnem pomenu, silno se je zgodilo tudi z imenom Ljubljana.

Ime Trg kot krajevno ime v Ribniški in Vipavski dolini ni še danes docela zamrlo, kljub temu, da ga uradi zatirajo že dolga stoletja in se je tem pridružila še šola. Pri našem mestu je bilo ime Trg zamenjano z župnim imenom Ljubljana v dobi tujske vladavine že v 13. stoletju, prvotno ime pa prav tako še dolgo ni izginilo iz ljudskega govora. Spomini nanj so nam ohranjeni v imenih starejših delov našega

pomen skrčil le na glavno dotičnega mestnega dela.

Ti številni pridobljeni dražasti pa ozka, še danes prvotna tržna ulica v grajski znojču, nam govorijo odločno to, da Ljubljana ni mesto vrste, ki so v sedanji Evropi bolj navadne. Ona ni mesto, ki bilo sezidano na docela devet prejenenjenih tleh in na novljeni po vnaprej napravljen načrtih in po izrečni volji dinasta morda šele v 12. stoletju ko se pojavlja v virih prvika Ljubljana je tržni kraj svoje pe dosti starejših korenin, ne se je doslej mislilo.

Dr. Jože R.

Reklama za kino — nek "Nenaravna mati." — V ravnih barvah.

"Deževnik v tisoč nerastih," dolg 500 metrov.

"Srečen zakon." Traja 45 nut.

"Jetrnik na Elbi." — Osvjen cenzure.

"Rojstvo morskega galeba, spremljevanje klavirja.

"Bruhanje ognjenika E — Kajenje strogo prepoveda — Cook na Severnem tečaj — Prvi in zadnji."

"Žene maharadža Čoke." Prosim posvetite pozornost zadnji strani.

Razumljivo

"Zakaj je pa gospa zdrava, va tako jezna na svojega za?"

"V skrivnem predalu je njegov dnevnik iz mladosti."

"O, potem je pa brala pri svoji ne zгодnice..."

"Ne, prav zato, ker so napaj. Šele tekom časa se jim je ne v tajni pisavi, se tako je"

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnik knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerno, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

Tam se dobe na željo tudi vsa ustmena pojasnila CHICAGO, ILL.

BOOKS BY FAMOUS AUTHORS

By LOUIS ADAMIC

My America	\$3.75
From Many Lands	3.50
Cradle of Life	2.50
Grandsons	2.50
Yerney's Justice	40

By UPTON SINCLAIR

American Outpost	2.00
Brass Check	1.00
Cry for Justice	1.50
Goalings	1.50
Jungle	1.50
Jimmie Higgins	1.50
King Coal	1.25
Hundred Percent	1.00
Money Changers	1.25
Mammonart	2.00
Mountain City	2.00
Oil	2.00
Profits of Religion	50
The Wei Parade	75
They Call Me Carpenter	75

OTHER BOOKS

ABC of Parliamentary Law	25
America's Way Out (Norman Thomas)	2.00
Debs (David Karsner)	75
English-Slovene Reader (Dr. F. J. Kern)	2.00
Karl Marx (W. Liebknecht)	60
Manual for Socialist Speakers	25
Workers in American History (James O'neal)	25
Trinity of Plunder (August Claessens)	25
Evolution of Property	60
Ancient Society (Lewis H. Morgan)	1.15

ORDER FROM

PROLETAREC

2361 SO. LAWNDALE AVE. CHICAGO, ILL.

Od Emone do Ljubljane

Izkopavanja v Gradišču in na Mirju so dokazala, da je bila stara Emona spremenjena v pogorišče dvakrat. Pisana zgodovina pa nam poroča, da so Emona začela pri prvokrat sami njeni prebivalci l. 238 po Kristovem rojstvu ter uničili vsa živila in se poskrili. Storiili so to na ukaz Rima ter na ta način zadržali veliko nevarnost, ki je pretila "večnemu mestu" od strani cesarja Maksimiana.

O tem dogodku priča več ali manj debela spodnja plast osmojenih in ožganih stavbnih in drugih sledov razdejanja, kakršne povzroča vsak požar. Vrh tega pogorišča leži zopet plast, ki dokazuje, da so se Emonci v svoj kraj vrnili in si ga obnovili. Vendar tej drugi Emoni ni bilo več usojenih dosti let. Kmalu so pri vršali nemirni čast tako zvanega preseljevanja narodov. In tedaj je zadel naše mesto nov udarec, ki so ga zopet povzročili ognjeni plameni. Sledovi tega mlajšega pogorišča ležijo komaj en meter globoko pod današnjim površjem. In ker se je tod potem razpasla travnata ruka, je s tem pridobljen tudi dokaz, da gre tokrat za požar, ki je rimski del Emone uničil tako temeljito, da se vanj

življenje ni več vrnilo vse do najnovejšega časa.

Kdo je podtaknil ta požar in kdaj, to vprašanje je zaradi nedostajanja pisanih virov odprto našemu ugibanju. Več ko verjetno pa je, da požigalec niso bili kralj Atila in njegovi Huni, kakor se splošno domneva in piše skoraj v vseh knjigah naše zgodovine. Misljenju sedanjega časa bi najbolj prijala možnost, da so Emona uničili naši slovenski predniki, ko so se priselili semkaj. Da pa to more biti tako, nam je razložil prav nedvoumno in jasno o. Stanko Skrabec s temile besedami:

"Ako bi bili naši pradedi prišli v te kraje, ko je Emona, mesto neslovenskih prejšnjih prebivalcev, še stalo, ohranilo bi se nam bilo v slovensčini staro ime Emona, spremenjeno kajpada, v obliko Jemin ali še verjetneje Min, primeri Aenoma in Nin. Ker se nam ni ohranilo, sodim, kakor mislim po nekoliko pravici, da je bila Emona že podrt, preden so se naši predniki naselili v te kraje."

Slovenec kot zadnjim v vrsti preseljajočih se narodov emonsko ime torej ni več prišlo do ušes. Brez vsakršnega sleda pa le ni izginilo. Saj vemo, da je ob svojem begu pred Slovenci l. 593-95 prinesel iz našega kraja zadnji škof stare emonske cerkve k morju v Istro in si tam uredil v Novem gradu (Cit-

tanova) drugo škofijo pod stanim imenom "emonskim".

Tudi emonskih razvalin na planoti nad levim bregom Ljubljane se je slovenski človek ogibal in jim dal značilni imeni Gradišča, oziroma Mirja. Trdno na svojem mestu in z nezmanjšano vrednostjo, pa je ostala velika zemljepisna lega kraja, ki poškaja vplive svojega prostora na večje daljave po slovenskih deželah in še daleč čez. Ta duh ljubljanskega prostora ni nikoli prenehal bodriti na njem naseljenega človeka, da je tukajšnje prirodo spreminjal in s svojimi deli dvigal v kulturno pokrajino meščanske smeri. In tako je tudi slovenski človek brez vsakršnih zvez s preteklostjo odzvil na drugi strani reke, v tešnem znojču grajskega griča, novo, slovensko naselbino z docela novim imenom in uvedel meščansko delitev dela že davno, preden so nam zavladali tuji.

Ker starega emonskega imena niso več prestregli, so si morali Slovenci napraviti zanj novo ime "Ljubljana". Emonske ime je poslednjikrat zapisano l. 408, ljubljansko pa prvič l. 1144. Tako nam zaveza med obema letnicama dolga doba 736 let, v kateri temo se zdi, da je spričo pomankanja pisanih zgodovinskih podatkov nemogoče prodrati. Vendar temu ni tako. Vsestransko razmišljanje nam le pomore postaviti na to temno pot vsaj